

ESETTÁR)

MAGÁNJOG.

204. Mt. 1795., 1804. §. — Ági vagyon megtérítése. — I. A szülők által gyermeküknek ingyenesen juttatott vagyonértékek a gyermeknek a szülőkkel szemben ági vagyonát alkotják. A juttatott vagyon ilyen minősítésének csak a juttatás ingyenessége a feltétele, nem lényeges kelléke azonban az, hogy a juttatás örökség fejében történjék. — II. A szerzeményből illetve közszerzeményből való megtérítésnek nem feltétele, hogy az ági- illetve külön vagyonnak szerzésre fordítása kimutattassék, mert az ági, illetve különvagyon megtérítését csak annak elpusztulása, eltékozlása vagy elajándékozása zárja ki.

K. A fellebbezési bíróság megállapítása szerint a felperesek leányuknak — az örökhatáronak — az 1911. évben 1200 koronát s az 1917. évi július havában szintén 1200 koronát adtak tőlük várható öröksége fejében és az utóbbi időpontban további 400 koronát ajándékoztak az örökhatáronak akként, hogy részére 400 koronáért szénát vásároltak.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében ezt a megállapítást az 1917. évi 1200 korona juttatására és a széna vételére fordított összeg nagyságára vonatkozó részében támadta meg azért, mert a felperesek által szolgáltatott bizonyítékok ezeknek a tényeknek a megállapítására nem adnak alapot.

Ez a támadás azonban alaptalan, mert az örökhatáronak valódiság tekintetében már nem vitás C. jelű levele, amelyben 1917. évi július hó 4. napján a felperesektől 600 forintot kért, továbbá Ü. A.-né B. A., ifj. B. I. és ifj. B. I.-né P. M. tanúknak nemcsak az I. r. felperestől, hanem az örökhatárotól is szerzett az az értesülése, hogy az örökhatáron a felperesektől a S.-féle föld megvételére 600 forintot kapott s az I. r. felperesnek ugyanilyen tartalmú eskü alatti vallomása, nemkülönben az a nem vitás tény, hogy az örökhatáron a S.-féle földet ha nem is az 1917. év július havában, hanem azt követően az 1917. év október havában megvásárolta, az 1917. évi július havi 1200 korona juttatására annak ellenére is okszerű következtetést engednek, hogy a felperesek az említett összeg kifizetéséről nyugtát felmutatni nem tudnak és ez a következtetés annál is inkább helyes, mert az alperesnek azt az állítását, hogy az örökhatáron a S.-féle föld vételárára

*) A Grill-féle Uj Döntvénytár 1933. év második felében megjelenő XXV. kötetének előkészített anyagából, a szerkesztők (Dr. Nizsalovszky Endre, Dr. Petrovay Zoltán, Dr. Térfy Béla és Dr. Zehery Lajos) hozzájárásával.

Rövidítések: Cst. = Csödtörvény. K. T. = Kereskedelmi Törvény. Mt. = Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének javaslata. Pp. = Polgári Perrendtartás. Tvt. = A tisztességtelen versenyről szóló törvény.

*

a saját vagyonának és az alperes vagyonának jövedelmében megfelelő fedezete volt, az örökhatyó C. jelü levele megcáfolja.

Ami pedig tanuk vallomásának bizonyítékául való elfogadását illeti, a fellebbezési bíróság ebben a kérdésben nem terjeszkedett ki ugyan annak a körülménynek a mérlegelésére, hogy tanuk vallomása szerint az örökhatyó a pénzt saját lakóhelyén — Szuhogyon — kapta meg, míg az I. r. alperes eskü alatt azt vallotta, hogy a pénzért az örökhatyó maga jött át a felperesek lakóhelyére, a vallomásokban mutatkozó ez az eltérés azonban a tanúk abbeli előadására tekintettel, hogy az 1200 korona kifizetésénél nem voltak jelen, nem olyan lényeges, hogy azzal a bizonyítékok mérlegelése körében külön kellett volna foglalkozni.

A széna vételére fordított összeg nagyságát pedig a fellebbezési bíróság egymagában a széna eladójának, B. Istvánnának a tanúvallomása alapján is megállapíthatta.

Az alperes abbeli előadásának tehát, hogy a felperesek a széna vételárára nem jelentették ki, hogy azt jussba adták, valósága esetén sincs jelentősége.

Az alperes által vitatott az a további körülmény pedig, hogy a felperesek a széna árát sohasem követelték, épen azt a feltételt — az ingyenességet — adja meg, amely mellett a juttatott vagyonértéket áginak kell tekinteni.

Helyes ezeknél fogva a fellebbezési bíróságnak az a megállapítása, hogy a fentebbiek szerint juttatott vagyonérték az örökhatyónak a felperesekre nézve ági vagyonához tartoznak.

Az örökhatyó a fentebbiek szerint juttatott és hagyatékában természetben meg nem levő vagyonértékeket mind az alperessel — szerzeményi vagyonának örökösével — fennállott házassága alatt kapta meg. Ennél fogva a juttatott vagyonérték a felperesek mind ági örökösök javára terhelik nemcsak az örökhatyó szerzeményi vagyonát, hanem különvagyonként az alperes hiányzó különvagyonával együtt az örökhatyó és az alperes egész közszerzeményi vagyonát, vagyis a közszerzeményi vagyonnak az alperest illető részét is.

A szerzeményből illetve közszerzeményből való megtérítésnek nem feltétele, hogy az ági-, illetve külön vagyonnak szerzésre fordítása kimutattassék, mert az ági illetve különvagyon megtérítését csak annak elpusztulása, eltékozlása vagy elajándékozása zárja ki, ilyen körülményeket pedig az alperes nem állított.

Nincs jelentősége tehát az alperes által vitatott annak a körülménynek sem, hogy a felperesek az 1911. évben juttatott 1200 koronának a házasságban szerzésre való felhasználását nem mutatták ki.

Az örökhatyónak a felperesek részére ágiakként természetben megítélt ingókon kívül álló ingó vagyona, valamint ingatlan vagyona, úgyszintén az alperes ingatlan vagyona is egészben közszerzemény, mert azt a nevezettek a házasság által vétel útján szerezték. A hiányzó különvagyonnak terhével tehát, amik közé az örökhatyó részén a felpereseket illető ági érték tartozik, mindez a vagyon felelésben az örökhatyó hagyatéka s mint ilyen az

alperes öröksége, másik felerészben pedig az alperesnek közszerzeményi jogon tulajdona.

A vétel útján való szerzést az alperes az alsóbíróságok előtti eljárásban a saját nevén álló ingatlanokra is beismerte a hozzáadással, hogy a nevén álló ingatlanok egy részének vételére öröklött vagyonának eladási árát fordította.

Beismerésével szemben a felülvizsgálati eljárásban tett az az előadása, hogy ingatlanainak egy részét öröklött ingatlanai helyébe csere útján szerzte, nem jöhet figyelembe. Egyébként is ezt az előadását a perhez csatolt telekkönyvi kivonat és telekkönyvi iratok, valamint N. L. tanú vallomása megcáfolják.

Az a körülmény pedig, hogy a szerzés folytán az alperes öröklött vagyonának elidegenítési ára elfogyott, csak ennek mint hiányzó különvagyonnak a közszerzeményből való megtérítésére ad jogot.

A fellebbezési bíróság megállapította, hogy a házastársak szerzett vagyonának értékében tartozásaik levonása után is mindkét házastárs hiányzó különvagyonra teljes fedezetet talál.

Ez a megállapítás az alperesnek a 17. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt határozott beismerésén alapul, miért is az az alperes idevonatkozó s kizárólag a beismerés tagadására alapított felülvizsgálati panaszával szemben a felülvizsgálati eljárásban is irányadó.

Ennek az irányadó megállapításnak a következtében a felperesek az őket illető ági értéknek — természetesen az alábbiak szerint helyetfoglaló átértékeléséhez mérten — teljes kielégítést igényelhetik.

Arra, hogy a házastársak vagyonának értékét, adósságaik mennyiségét s az alperes hiányzó különvagyonának értékét a fellebbezési bíróság megállapítsa, csak abban az esetben lett volna szükség, ha az alperes a fedezet elégtelenségét kétségbevonja s ennél fogva kétségessé válik, hogy a külön vagyonok teljes vagy aránylagos kielégítésének van-e helye. Alaptalan ezért az alperesnek az említett körülmények megállapításának mellőzése miatt emelt panasza is. (1932. jún. 28. — P. I. 1357/1930.)

205. Mt. 2153. §. — Utóöröklési joggal terhelt ingatlan állagára jelzálogjog bekebelezése iránti kérelem. — Az utóöröklési jog, jogi természeténél fogva elidegenítési és terhelési tilalmat foglal magában és így a telekkönyvben feljegyzett utóöröklési jog a m. kir. Kúria 74. sz. polgári jogi teljes ülési döntvénye értelmében telekkönyvi akadály az azzal terhelt ingatlanok állagára vonatkozó zálogjog bejegyzésére irányuló kérelmek vagy megkeresések teljesítésével szemben. (K. 1932. apr. 2. — Pk. V. 4550/931.)

206. 1928: XII. t.-c. 5. §. — Kölcsön átértékelése. — Fehérpénznek állatvásáron forgatás, kékpénzre átváltás céljára kölcsönzése esetében értékmentő felhasználás megállapítása.

K. Az átértékelés helyén való voltát az alperes az 1928: XII. t.-c. 4. §-a alapján sikertelenül támadja, mert a fellebbezési bíróság ítéletében kifejtetteknél és annál fogva, hogy az alperes beismerése szerint a kapott

összegeket állatvásári ügyleteknél való forgatásra s ezek során fehér pénzről kék pénzre való átváltásra kapta, kétségtelen, hogy azt értékmentően vagyoni gyarapodásra használta fel, annak átértékelését tehát a felperes az id. t.-c. 5. §. 2. pontja értelmében jogosan igényelheti. (1932. aug. 30. — P. IV. 8259/1930.)

207. 1923: XXXIX. t.-c., 5610/1931. M. E. sz. rendelet. — Szerződéses kamat. Késedelmi kamat és kártérítés. — Ha az adós 1930. febr. 22-én esett teljesítési késedelembe, eddig az időpontig az évi 15% szerződési kamat helyett az 5610/1931. M. E. sz. rend. 5. §-ának 1. bekezdése értelmében csak évi 8% kamat volt megítélhető. 1930. febr. 23-tól 1931. okt. 17-ig ugyanezen rendelet 5. és 14. §-ai értelmében és az 1923: XXXIX. t.-c. 2. §-ának első és utolsó bekezdése alapján a hitelezőt a magasabb kárkamattal illeti, amely azonban nem haladhatja meg a hitelező által felszámított 10%, illetve 9.5% kamatmértéket. Az említett rendelet 14. §-a értelmében 1931. október 18.-ától a hitelezőt csupán 5% késedelmi kamattal illeti. (K. 1932. ápr. 12. — P. IV. 5792/1931.)

208. 4500., 4550. és 6900/M. E. sz. r. — Külföldi részére fizetés. — Az a körülmény, hogy a hitelező nem mutatta be a Magyar Nemzeti Bank engedélyét arra, hogy az adós tartozását pengőben fizethesse, akkor sem szolgálhat alapul a per felfüggesztésére, ha a kereset a külföldi pénzürtékben meghatározott követelésnek pengőben fizetésére irányul, mert ebben az esetben is az adósnak kell kimutatnia — a Magyar Nemzeti Banknál való kérelmezése eredménytelenségének igazolásául azt, hogy a fizetést a 6900/1931. M. E. számú rendelet folytán nem teljesítheti.

K. A külföldön lakó felperes a külföldi cég alperes elleni keresete kölcsön címén 1000 U. S. A. dollár tőkének és kamatának ebben a pénznemben való megfizetésére irányul.

A m. kir. minisztériumnak 4550/1931. M. E. számú rendelete 4. §-ának első bekezdése szerint a rendelet hatálya alatt külföldi fizetési eszközben fizetéseket csak a Magyar Nemzeti Bank útján, vagy hozzájárulásával szabad teljesíteni és pengő összegeket külföldi fizetési eszközre csak a Magyar Nemzeti Bank útján, vagy hozzájárulásával szabad átváltani.

A rendelet második bekezdése szerint a Magyar Nemzeti Bank olyan esetekben, amelyekben a közérdek megkívánja, a külföldi fizetési eszközben teljesítendő fizetéseket és pengőnek külföldi fizetési eszközre átváltását a rendelet hatályának megszűnéséig terjedő időre elhalaszthatja, vagy a halasztásra engedélyt adhat.

A rendelet 5. §-a pedig kimondja, hogy ha az adós kimutatja, hogy a követelést a 4500/1931. M. E. számú rendeletben foglalt tilalom folytán nem teljesítheti, vagy a teljesítést a Magyar Nemzeti Bank a 4. §. (2) bekezdése alapján elhalasztotta, a követelés iránti pert a tilalom, illetőleg az elhalasztás tartamára fel kell függeszteni.

Az adós alperes azonban nem mutatta ki a per felfüggesztése fennebb megjelölt előfeltételének fennforgását; ebben az irányban előterjesztést sem tett; adat sem merült fel e tekintetben a perben; egyik fél sem állítja, hogy a Magyar Nemzeti Bank a 4. §. (2.) bekezdése alapján a követelés teljesítését elhalasztotta volna.

Az 4550/1931. M. E. számú rendeletnek a külföldi fizetési eszközben teljesítendő fizetésekre vonatkozó rendelkezése hatályát nem érinti a m. kir. miniszteriumnak 6900/1931. M. E. számú rendeletének 4. §-a, amely — bel- és külföldi adósok közt különbséget nem téve — első bekezdésében akként rendelkezik, hogy külföldi pénzürtékben meghatározott, külföldi hitelezővel szemben fennálló tartozásokra — amennyiben azok az (ezuttal tekintetbe nem jövő) 1. §. (1.) bekezdése vagy a 3. §. alá nem esnek — csak a Magyar Nemzeti Bank engedélyével szabad pengőben fizetni.

A felperes a fellebbezési tárgyaláson előterjesztett azzal a kijelentésével, hogy a követelést pengőértékben kész elfogadni, módot nyújtott ugyan arra, hogy az alperes, ha a Magyar Nemzeti Bank ezt az alperesnek engedeli, pengőben fizethesse tartozását, ámde a pengőben fizetés elfogadására nyilvánított készsége a felperesnek nem jelenti azt, hogy dollárban való teljesítésre irányuló kereseti kérelmét megváltoztatta volna.

Ehhez képest nem lehet arról sem szó, hogy a per a 6900/1931. M. E. számú rendelet 4. §-ának második bekezdése alapján függesztessék fel, amely szerint a 4550/1931. M. E. számú rendelet 5. §-át akkor is alkalmazni kell, ha az adós kimutatja, hogy a fizetést a 6900/1931. M. E. számú rendelet folytán nem teljesítheti, és pedig annál kevésbé, mert az alperes maga sem állítja, hogy a Magyar Nemzeti Banktól engedélyt kért volna arra, hogy tartozását pengőben fizethesse és hogy kérelme teljesítését megtagadták volna.

Következésképp (. mint a fejbén.) (1932. jún. 28. — P. IV. 3018/1932.)

209. Mt. 1193. §. — Közösen vállalt fizetési kötelezettségről váltó kiállítása. — I. Ha többen közösen kötelezték magukat a szolgáltatásra, egymással szemben az adósok (kezes társak) — amennyiben a törvény vagy jogügylet mást nem határoz és a kötelelem keletkezésének körülményeiből más nem következik — egyenlő arányban vannak a teljesítésre kötelezve. — II. Ha valamelyik adóstárs a tartozást az őt aránylagosan terhelő résznél nagyobb mértékben teljesítette, az aránylagos rész megtérítéséhez való joga az idézett általános magánjogi jogszabálynál fogva fennáll akkor is, ha az adóstársak kötelezettségük biztosítása végett a hitelező részére váltót is állítottak ki; mert a váltó kiállítása új kötelezettséget létesít ugyan, de a felek kétségtelen ellenkező szándéka nélkül az eredeti kötelmi viszonyon nem változtat és azt meg nem szünteti. (K. 1932. szept. 2. — P. IV. 8054/1930.)

210. Mt. 1246. §. — Több kötelelem alapján egynemű szolgáltatásra kötelezett részteljesítése. — Az adós helyett fize-

tést teljesítő kívánsága az irányadó arra nézve, hogy a fizetés mire fordítandó, tekintet nélkül arra, hogy a hitelező ahhoz hozzájárult-e, vagy sem, mert a fizetést teljesítő adósnak a hitelező hozzájárulása nélkül is joga van megjelölni, hogy az általa teljesített fizetést mily tartozása törlesztésére kívánja fordítani.

K. Id. L. Jakabnak, mint egyenes adósnak a kereseti váltók előzőin alapuló tartozását beleértve, az egyik tanu szerint 10.900 P, a másik tanu szerint 11.700 P tartozása volt és ifj. L. Jakab a felperes által is tudottan az apja tartozását akarta kifizetni; másfelől azonban id. L. Jakab mint kezes is kötelezettségben állott a felperessel szemben, még pedig jóval nagyobb összeg tekintetében. A tanuvallomások szerint a fizetést megelőző tárgyalások során ifj. L. Jakab képviselője azt kívánta, hogy a fizetés a kereseti váltók kiegyenlítésére fordíttassék, a felperes egyik igazgatója szerint pedig olyan kijelentés történt, hogy a fizetett összegből semmi sem fog a kereseti váltókra fordíttatni s ifj. L. Jakab képviselője is említ vallomásában annyit, hogy a felperes nem egyezett bele abba, hogy a fizetés a kereseti váltókra fordíttassék.

A kérdés eldöntéséhez annak a megállapítása volna szükséges, amit a. n. kir. Kúria a per eddigi adatai alapján nem állapíthat meg, hogy a felek közt jött-e létre megállapodás arra nézve, hogy a fizetés nem a kereseti váltókra fordíttatik, mert ha ilyen megállapodás nem jött létre, akkor (. . . mint a fejbén . . .) s ezért megállapodás hiányában abban az esetben, ha ifj. L. Jakab határozott kívánságának adott kifejezést arra, hogy a fizetése a kereseti váltókra fordíttassék, — csak az volna vizsgálandó, hogy a fizetett összeggel a kereseti váltók alapján, a fizetéskor fennállott tartozás kiegyenlítést nyert-e?

Ha pedig a perben a további tárgyalás során az nyerne megállapítást, hogy nem jött létre az alperes által vitatott az a megállapodás, hogy a fizetés nem a kereseti váltókra fordítandó, viszont az sem nyerne megállapítást, hogy ifj. L. Jakab képviselője a fizetés hova fordítására határozott kijelentést tett és tartott fenn, ebben az esetben lépne előtérbe az a kérdés, hogy id. L. Jakab tartozásai közül melyik volt a terhesebb, hogy tehát ifj. L. Jakab fizetése által melyik tartozás tekintendő ezen az alapon kifizetettnek.

Ezeknek a körülményeknek a tisztázása végett tehát a fellebbezési bíróság ítéletét fel kellett oldani. (K. 1932. aug. 30. — P. VII. 1549/1932.)

211. Mt. 1500., 1750. §. — Alaptalan gazdagodás munka értékével. — A kötendő házasságra tekintettel ingyenesen teljesített munka díjazása a jegyesség felbontása esetében.

K. A felperes az alperes gazdaságában a perben tárgyalt gazdasági munkát az alperes leányával kötendő házassága okából huzamos időn át rendszeresen teljesítette, maga a házasság pedig a felperes rovására nem eső okból maradt el.

Ezzel az alperesnek felperes munkája értékének megtartásához való joga megdőlt, következésképp a felperesi munka egyenértékét az alperes a fel-

peresnek megtéríteni tartozik, mert annak megtartásával az alperes jogtalanul gazdagodék. (1932. szept. 1. — P. IV. 730/1931.)

212. Mt. 1587. §. — **Vállalkozási szerződéstől elállás.** — Amennyiben a munka hiánya már annak előállítása közben mutatkozik, a megrendelő a vállalkozási szerződést azonnali hatállyal felbonthatja, ha jogos érdeke indokolja, — a megrendelő építtető vagyoni érdekeinek súlyos veszélyeztetése pedig ilyen nyilvánvaló jogos érdekeknek tekintendő.

K. A fellebbezési bíróság által az elsőbíróság ítéletéből elfogadott ténymegállapítás szerint a felperes, — aki az alperessel, mint a Szegeden épülő püspöki palota építkezési vállalkozójával az építkezésnél előforduló vasbeton munkák saját munkásaival leendő szerelésére, betonozására és a vasgerendák elhelyezésére szerződött, — ismételten ittasan jelent meg a munka helyszínén és ilyen állapotában hibás rendelkezéseket tett, amelyek káros következményekkel jártak, amennyiben egy alkalommal a felperes ittás állapotában olyan nagymennyiségű vasbeton anyagot hordatott fel a második emeletre, hogy a betongerendázat a nagy súly alatt megtöredezett és meg kellett támasztani, ami pedig el lett volna kerülhető, ha a vasbetoni folytonosan kis mennyiségben, nem pedig vasbeton szállító kocsikon vitette volna fel, amit különben az ellenőrző mérnök el is tiltott. A további ténymegállapítás szerint a felperesnek ez az ittassága hetenként többször ismétlődött és néha olyan nagyfokú volt, hogy őt a szerszámkamrában le kellett fektetni.

Ezt a tényállást a fellebbezési bíróság az elsőbírósági eljárásban kihallgatott tanúk iratellenessége nélkül idézett vallomásainak a Pp. 270. §-ának megfelelően indokolt mérlegelésével az ellentétes, valamint az érdekelt tanúk vallomásaira is kiterjedően s ezért a szabad mérlegelési jog alkalmazásánál fogva megtámadhatlanul állapította meg, — sikertelenül támadja ezért azt a felperes felülvizsgálati panaszában.

Mivel pedig jogszabály az, hogy . . . mint a fejből . . . — a felperesnek az alperes vagyoni érdekét súlyosan veszélyeztető tényállásbeli cselekményei és magatartása indokoltá tette azt az eljárást, hogy a felperessel kötött szerződést azonnali hatállyal felbontsa. Kétségtelen ugyanis, hogy a vasbeton munka az építkezésnek egyik igen fontos része, annak hibás elvégzése az épület állékonyságát veszélyeztető voltánál fogva nemcsak erkölcsi, de súlyos anyagi kárral is járhat; miért is attól, aki ily munkára vállalkozott, állandó éber és gondos felügyeletet igényel.

Már pedig felperesnek fentebb ismertetett eljárása alapos okot adott az alperesnek arra a feltevésre, hogy amennyiben a felperes folytatja a munkát, az eredmény nem lesz szerződészerű és az alperes vagyoni érdekét súlyosan érintő káros következmények ismétlődnek.

Ehhez képest az anyagi jognak megfelel a fellebbezési bíróságnak az a döntése, amely a vállalkozási szerződésnek az alperes jogos elállása folytán a felperes hibájából bekövetkezett megszűnését megállapította és ennek folyományaképpen a felperest a még csak a jövőben elvégzendő munka után

igényelt elmaradt haszon megtérítésére irányuló keresetével elutasította. (1932. jún. 15. — P. IV. 7984/1930.)

213. Mt. 1741., 1727. §. — Baleseti kártalanítás mértéke. — A baleset folytán kártérítésre kötelezett munkaadó által fizetendő kártérítés összegének megállapításánál csak a kártérítésre jogosult félnek rendes jövedelme vehető figyelembe, nem pedig az esetenként adódó munka-alkalmak is. (K. 1932. aug. 31. — P. VII. 3377/1930.)

KERESKEDELMI JOG.

214. Kt. 63. §. — Financirozás. — Reménybéli nyereségrészesedésre előlegképen kapott összeg visszafizetése a jogviszony időelőtti felbomlása esetében.

K. Helyesen értelmezte a fellebbezési bíróság a nem vitás tartalmu 4/I. alatt eredetiben becsatolt okirati megállapodást akként, hogy az alperes az üzleti év végén megejtendő elszámolás eredményeként mutatkozó és a peres feleket a megállapodás értelmében egyenlő, fele-fele arányban megillető nyereség terhére — eszerint tehát nem fizetesképen — kapta az 1928. évi márciusától, bezárólag augusztusig, a perben szóban levő havonkénti 500 pengőket, vagyis azt az összesen 3000 P-t a felperestől, amely összege szerint nem vitásan, ennek a pernek a fellebbezési eljárásban tárgyat képezte és ehelyütt is képezi.

A peres felek közötti jogviszonyt szabályozó ezen, fent említett okiratnak a maga egészében helyes értelmezésével, a fellebbezési bíróság által ítéleti döntésnek alapjává tett tényállást az alperes felülvizsgálati kérelmében panasszal egyébként meg nem támadván, ez az ítéleti tényállás, a Pp. 534. §-a értelmében, az ehelyütt való ítélkezésnél is irányadóul szolgál; mert felperesnek az az idevonatkozó egyedüli felülvizsgálati panasza, amely szerint a fellebbezési bíróság — a felülvizsgálati vitatás szerint — jogszabálysértéssel tagadta meg az arra vonatkozóan felajánlott szakértői bizonyítást, hogy: az ilyen financirozásoknál a bookmaker szakmában általában az a szokás, miszerint minden üzleti veszteség a financirozót terheli — alaptalan annál fogva, mert a fellebbezési bíróság felperesnek ezt a bizonyítási indítványát, szabadon való bírói mérlegelése körébe esően, jogszabálysértés nélkül, a Pp. 270. §-ában foglalt jogszabálynak megfelelően megindokolta.

Az ezek szerint itt is irányadó ama tényállás mellett, miszerint a fenti megállapodás szerinti üzletnek nyeresége nem volt, és az alperest az üzleti nyereségrészesedésen kívül, más pénzbeli járandóság, a megállapodásból folyóan, meg nem illette, a fentkiemelt havi 500 pengőket pedig csak ennek a nyereségrészesedésnek a terhére előlegként kapta a felperestől — megfelel az anyagi jognak a fellebbezési bíróságnak az az ítéleti döntése, hogy: nyereség hiányában az alperest, az erre a havonkénti 500 pengős részletekben előlegképen felvett, összege szerint nem vitás 3000 pengőt az alperes a felperesnek visszafizetni tartozik; mert nem vitás, hogy a szétvállás közvetlen folyományaként az alperest, aki nyomban más financirozót talált a felperes

helyett — károsodás nem érte, az a körülmény pedig, hogy a felperes az üzleti év lejárta előtt szüntette be a versenynaponkénti cca. 1000 P forgótökének az alperes rendelkezésére bocsátását, és hogy — az alperes vitatása szerint — ez volt az előidéző oka annak, miszerint az alperes a felperestől időelőtt szétválni volt kénytelen, és így nem állhatott elő az a helyzet, hogy az üzleti év esetleges nyereséggel záruljon — szolgálhat esetleg alapul arra, hogy emiatt kárigénnyel lépjen fel a felperes ellen, de semmiképen sem következhetik ebből az, hogy a csak reménybeli nyereségrészesedésére előlegképen kapott ezt az összeget magának megtarthassa. (1932. ápr. 19. — P. VII. 7167/1930.)

215. Kt. 84. §. — Munkadíj közkereseti társaság tagjainak. — Kikötés és a társaság tagjainak vagyonbetétele közti aránytalanság hiányában munkadíj meg nem ítéltése.

K. Arra nézve, hogy az alperes a maga részére a felperessel szemben munkadíjat kötött volna ki, — tényállás megállapítva nincsen és a ténymegállapításnak valamely jogszabálysértéssel történt mellőzését az alperes felülvizsgálati kérelmében sem panaszoja.

A peresfelek társasági vagyonbetételei között — a per adatai szerint — aránytalanság nincs.

A fellebbezési bíróságnak az a döntése tehát, hogy az alperes munkadíjat nem számíthat fel, a K. T. 84. §-ának megfelelő. (1932. szept. 2. — P. IV. 6682/1930.)

216. Kt. 285. §., Mt. 1368. §., 1923: XXXIX. t.-c. 4. §., 5610/1931. M. E. sz. r. 5. és 14. §. — Folyószámlaviszony. Tőzsdejáték. Kosztkamat. Külföldi pénzürtékben meghatározott tartozás után járó késedelmi kártérítés.

K. A fellebbezési bíróság nem állapított meg oly tényállást, melyből arra lehetne következtetni, hogy a peres felek megállapodása az volt, hogy üzleti összeköttetésük tartama alatt a megvásárolt értékpapírok tényleges átadását, illetve átvételét előre kizárják s közöttük elszámolás tárgyául csak az a különbözet fog szolgálni, mely az értékpapírok vételára és egy későbbi időpontban jegyzett tőzsdei ár között fog mutatkozni.

Nem nyújt ily megegyezés megállapítására alapot az sem, hogy a csatolt folyószámlakivonatok egyes tételei szerint a részvény vételeknek megfelelően ott szerepel néhány nap múlva azok eladása is, mert a részvények valóságos eladása, illetve vétele esetén az illető üzletesemény elkönyvelése ugyanily módon történik, tehát a folyószámla kivonat kiemelt tartalma nem szükséggé enged tőzsdejáték esetének fennforgására következtetést.

Ezért, minthogy nem szolgálhat erre kellő alapul az -F/1. alatt másolatban csatolt okirat tartalma sem, nem sértett a fellebbezési bíróság jogszabályt azzal, hogy a peres felek ügyleteit tőzsdejátéknak nem minősítette.

Alaptalanul panaszoja az alperes azt is, hogy a fellebbezési bíróság jogszabályt sértett a tőke után számított kamatok megállapításánál azzal, hogy jogszerűnek fogadta el a folyószámlán az alperes terhére irt kosztkamatokat arról az időről is, midőn úgy a magyar, mint az osztrák korona

visszanyerte értékének állandóságát, vagyis amikor már nem volt ok arra, hogy a pénz értékromlása a magas kosztkamatok útján pótolassék.

A fellebbezési bíróság ugyanis azt fogadta el tényállás gyanánt ítéletében, hogy a kamat mértékének megállapításánál az alperes megbizásából K. Artur járt el, s a felperes a folyószámla követelés után a kosztkamatoi ennek közreműködésével állapította meg, egyszersmind azt is bizonyítottan fogadta el a fellebbezési bíróság, hogy a felperes az alperest számlája egyenlegéről hetenként értesítette, és ha a kosztkamatot felszámított mértéke ellen kifogást emelt, s ez méltányos volt, helyesbítették.

Erre a tényállásra való tekintettel a kir. Kúria a Q. alatt csatolt levél tartalma szerint 1927. február 7-én történt felszólamlásnak nem tulajdonított jelentőséget.

Ezek szerint a kosztkamatok felszámítása s azok mértéke végeredményben a felek megállapodásán alapul, ez a megállapodás pedig, minthogy bejegyzett kereskedőknek kölcsönös kereskedelmi ügyleteiből eredő követelések után járó kamatokról volt szó, a kamatkorlátozó szabályok alá nem esett.

Nem hivatkozhat az alperes jogszerűen a kamatok elévülésére vonatkozó jogszabályokra sem.

A felek között fennállott folyószámlai viszony természetéből ugyanis az következik, hogy azoknak az egyenlegösszegeknek közlése és elismerése által, melyekbe a tőke mellett már a kamatok is befoglaltatnak, a kamatok ebbeli jogi természetüket elvesztették, tőkeköveteléssé váltak, s így reájuk a kamatkövetelés elévülésére vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók.

Alapos ellenben az a panasza az alperesnek, hogy a fellebbezési bíróság a 36699.92 Schilling tőketartozás után járó kamatokat jogszabálysértéssel állapította meg 8%-ban.

Az 1923: XXXIX. t.-c. hatályának ideje alatt ugyanis ennek a törvénynek 4. §-a értelmében külföldi pénznemre szóló tartozás esetén késedelmi kamat gyanánt csak a törvényes kamat volt számítható, s ugyanez a kamat illeti a felperest jelenleg is az 5610/1931. M. E. sz. rendelet 5. és 14. §-a értelmében.

Ezek alapján a kir. Kúria az alperes felülvizsgálati kérelmének a 36699.92 Schilling tőke után járó kamatok mérve kérdésében helyt adott, ebben a részben a fellebbezési bíróság ítéletét a rendelkező rész szerint megváltoztatta, egyebekben azonban az alperest felülvizsgálati kérelmével elutasította. (1932. ápr. 12. — P. VII. 6739/1930.)

217. Kt. 336. §. — Vétel. Kellékszavatosság kikötése. — Az oly szerződés, amelynek főtárgya a dolog tulajdonának elidegenítése, nem vállalkozási, hanem adásvételi szerződés, amelynek ezt a jellegét nem változtatja meg a dolog helyszíni felszerelésének a főtárgyhoz viszonyított csekélyebb jelentőségű kötelezettsége, sem pedig a dolog megígért tulajdonságáért — a szállított gépek teljesítő képességéért — vállalt jótállás sem.

K. A C/. alatti „Adásvételi szerződés” című okiratban a felperes, mint „eladó” arra kötelezte magát, hogy az alperes „vévő”-nek, „elad”-ja az okirat kiegészítő részét képező költségvetésben felsorolt malomberendezési tár-

gyakat, a hozzá tartozó alkatrészekkel, amelyeket teljesen felszerelve üzemképes állapotban köteles a „vevőnek” átadni.

Nemcsak a szerződő felek kifejezett szóhasználatából, hanem a szerződésnek fenti tartalmából nyilvánvaló, hogy a felperes nem valamely munkája eredményének szolgáltatására, nem mű előállítására vállalt kötelezettséget, hanem a felperes főkötelezettsége malomberendezési tárgyak eladására, azok tulajdonul való átruházására irányul.

(. . . mint a fejben . . .)

Az alperesnek, aki a csatolt P. X. 100.819/1928. sz. perben a C/. alatti szerződést maga is ismételtén adásvételi szerződésnek nevezi (4. sorsz.) — az a panasza tehát, hogy e szerződést a fellebbezési bíróság adásvételi szerződésnek tévesen minősítette, alaptalan.

A felperes a C/. alatti szerződésben az anyag jó minőségéért és üzemképességéért egy évi — a K. T. 349. §-ában meghatározott 6 hónapi szavatossági és elévülési időnél hosszabb — jótállási időt vállalt.

Olyan esetben pedig, amidőn a felek által kikötött szavatossági idő a törvényben meghatározott elévülési időnél hosszabb, a kereset elévülésére ellenkező megállapodás hiányában a kikötött hosszabb szavatossági idő az irányadó.

Ha tehát a felperes által leszállított és felszerelt malomberendezésnek 1927. év december havában az alperes által történt bérbeadása az alperes részéről a felperesi teljesítés átvételének minősülne, az alperesnek a szavatossági hiány miatt támasztható követelésére nézve kereseti joga is csak 1928. december havában évült el.

Ha azonban a vevő a szavatossági hiányról az eladót a kikötött szavatossági határidő letelte előtt értesítette, a szavatossági hiányra kifogásként a vevő a szavatossági határidő lejárta után is hivatkozhatik, megtagadhatja a vételár kifizetését, a hiányok értéke erejéig beszámítással élhet.

Már pedig az alperes a P. X. 100.819/1928. számú perben 1928. március hó 19-én beadott 4. sorszámú előkészítő iratában arra hivatkozott, hogy a 30.118/1928. sz. váltóperben az alperes a malomberendezés összes hibáit és hiányait már korábban részletezte; a hiányokra vonatkozó részletes előadását ebben a perben 1928. július hó 9-én beadott 5. sorsz. előkészítő iratában az alperes megismételte, tehát a felperest a szavatossági hiányokról a kikötött szavatossági határidő lejárta előtt értesítette.

Következőleg nem szünt meg az alperesnek az 5. sorsz. előkészítő iratában érvényesített az a joga, hogy a hiányok helyrehozatalára szükséges vételár részletet visszatartsa mindaddig, amíg a felperes a szerződésben vállalt helyrehozatali kötelezettségét nem teljesíti, illetve ha azt elmulasztaná, a helyrehozatalhoz szükséges összeget az alperes a vételárba beszámítsa. (1932. jún. 24. — P. IV. 7299/1930.)

218. Kt. 346., 348. §. — Vevő megvizsgálási kötelessége. — Használt gépkocsik vételénél a gyakorlatban általában nem szokásos a kocszi szétszerelése, azon mérések eszközlése s az üzemképességnek ily módon való megállapítása. A vevő ilyen, az üzleti forgalmat kétségen kívül megnehezítő, tetemes költséget is

okozó eljárásra a kir. Kúria álláspontja szerint sem kötelezhető s a gépkocsi esetleges, azonnal nem észlelhető hibái tekintetében a gondosság követelményeinek megsértése nélkül megbízhat az eladónak abban a nyilatkozatában, hogy a gépkocsinak rejtett hibája nincs és az üzemképes.

K. J. Péter szakértő előadása szerint (. . . mint a fejbén . . .)

A fenforgó esetben is tehát a differenciálmű tányérkerékének s ezzel együtt dolgozó kupkerekének hibáját az adásvétel kötése idején a gépkocsi oly rejtett hibájának kellett tekinteni, melynek kifogás, illetve rendelkezésre bocsátás útján való érvényesítésétől a vevők utóbb sem voltak elzárva.

Ezzel szemben is alkalmazandó azonban a Kt. 346. §-ának az a szabálya, hogy amennyiben a vétel tárgyának hiányai később mutatkoznak, az erről való értesítésnek a hiányok felfedezése után azonnal meg kell történnie, ellenkezőleg az árú ebben a részében is nem kifogásoltnak tekintendő.

F. József tanu vallomása szerint ez a tanu, — miután a gépkocsi átvétele után, az azon nyomban mutatkozó egyes hiányokat mint a felperesek gépkocsivezető alkalmazottja rendbehozta, — mintegy három hét múlva, egy hosszabb út után észrevette, hogy a gépkocsi olajfogyasztása rendkívül nagy és szükségesnek találta a motor szétszedését. Ugyanekkor a motort csakugyan szét is szedték, de a gépkocsi egyéb szerkezetét nem s a tanu a differenciálművön, melyet egyébként ekkor nem vizsgált, kívülről csak annyit látott, hogy a tányérkerék és a kupkerék között nagy holtjáték van.

Ezért, minthogy ez a körülmény még magában véve nem nyújthatott kellő alapot annak megállapítására, hogy a differenciálműben később észlelt hiányok fenforognak s ezt a felperesek kétségtelenül csak akkor állapíthatták meg, midőn a kocsi teljes szétszedése után R. Gyula szakértő útján azt megvizsgáltatták, ekkor pedig az észlelt hiányokról az alperest a gépkocsi rendelkezésre bocsátása mellett számbavehető késedelem nélkül értesítették, — az értesítéssel és rendelkezésre bocsátással elkésettnek nem tekinthetők.

Nem lehet a rendelkezésre bocsátást hatálytalannak tekinteni az alperes által érvényesített abból az okból sem, hogy a felperesek a gépkocsi hiányának tüzetes megjelölését a rendelkezésre bocsátás közlése alkalmával elmulasztották.

A felperesek ugyanis a B. alatti levélben, — bár abban szószerint csak azt közlik, hogy a gépkocsi rejtett hibája abban áll, hogy a kardántok, vagy ahogy másképp nevezik, differenciáltok görbe s ennek következtében a kocsi használhatatlan, — kétségen kívül azt akarták kifejezésre juttatni, hogy a differenciálmű körül forog fenn az a hiány, melyet a jogügylettől való elállás alapjául kívánnak megjelölni. Az eladók tehát, kik a szükséges szakértelemmel kétségen kívül rendelkeztek s a szakértői vizsgálatra megbízottjukat is elküldték, nem lehettek tévedésben affelől, hogy mi az a hiány, mely miatt a felperesek az ügyletet felbontani akarják és amelytől nem hajlandók eltekinteni.

Ebben a kérdésben nincs jelentősége annak, hogy a szakértői vizsgálat-hoz az alperes által kiküldött K. Lajos maga is szakértő volt-e s így a bizonyításnak ebben a részben való mellőzése jogszabályt nem sért.

Az alperesnek tehát azok a panaszai, melyek a rendelkezésre bocsátás elkésztés s hiányos voltára és erre alapított hatálytalanságára vonatkoznak, alaptalanok.

A per során meghallgatott szakértők a gépkocsi szétszerelése és megvizsgálása alapján az üzemképességet kizáró hiányok tekintetében véleményüket minden részletre vonatkozóan előadták, a fellebbezési bíróság pedig a vélemények mérlegelése mellett a differenciálműben mutatkozó hiányok kérdésében tüzetesen megindokolt tényállást állapított meg. Erre való tekintettel annak az alperes által felhozott körülményeknek, hogy az üzemképtelenséget végső eredményben a kardántengely rövidegsége okozta, további bizonyítás tárgyává tétele szükségtelen volt s így nem helytálló az alperesnek az a panasza, hogy a fellebbezési bíróság az erre vonatkozóan felajánlott bizonyítás felvételét jogszabály megsértésével mellőzte.

A gépkocsi üzemképtelenségét okozó hiba ekként jogszabálysértés nélkül nyervén megállapítást, a fellebbezési bíróság felhozott indokai alapján, az anyagi jog helyes alkalmazásával döntött abban a további kérdésben is, hogy a felperesek nem kötelesek a gépkocsi hiányainak helyreállításával megelégedni, hanem a Kt. 348. §-ában meghatározott elállási jogukat gyakorolják, továbbá, hogy a szabályszerűen közölt rendelkezésre bocsátástól elállottaknak sem tekinthetők. (1932. jún. 24. — P. VII. 5861/1931.)

219. Kt. 390., 410. §. — Elévülés nyugvása szállítványozási és fuvarozási szerződés esetében. — Felszólamlási eljárás a fuvarozó vállalatnál, mint az elévülés nyugvását előidéző ok.

K. A felek hajózási fuvarozási szerződése kiegészítésekép jelentkező, ugyancsak szerződés jellegű alperesi üzletszabályzat, — mely nem vitásan egyezik a Magyar Folyam és Tengerhajózási rt. 1897. óta érvényes üzletszabályzatával, — az elveszés, hiány, megsérülés vagy késedelemből eredő kártérítési igények elévülése felől rendelkező 86. §-ában azt mondja ki, hogy ez igények a kiszolgáltatás, illetőleg a szállítási határidő letelte napjától számított egy év alatt elévülnek, amennyiben a társaság által el nem ismerették, vagy egyezség vagy bírói ítélet által meg nem állapítottak.

Szerződésileg tehát csak az elévülés megszakadásának esete van szabályozva, az elévülés nyugvására vonatkozóan azonban — akár csak a 410. és 390. §-ai tanúsága szerint a kereskedelmi törvény sem — az alperesi üzletszabályzat nem tartalmaz rendelkezést: e kérdésben tehát az általános magánjogi jogszabályok az irányadók.

Az idevonatkozóan kialakult bírói gyakorlat szerint pedig, mint az a Magánjogi Törvénykönyv tervezete 1292. §. 3. pontjában is kifejezésre jut, az elévülés nyugszik, amíg egyességi tárgyalás, vagy a követelés valóságának vagy mennyiségének megállapítása végett szerződéssel kikötött nem peres eljárás van a felek közt folyamatban.

Az alperesi üzletszabályok 73. §-a rendelkezik az igényeknek felszólamlás útján, bíróságon kívüli érvényesítésének módjáról, az pedig nem vitás, hogy a felperes az áru kiszolgáltatásától számított egy év tartamán belül, 1928. dec. 4-én beadott felszólamlásával igénybe vette e szerződésileg szabályozott perenkívüli eljárást, tehát felszólamlásnak 1929. jan. 5-én tör-

tént elutasító elintézéséig eltelt 32 nap alatt az elévülés szükségkép nyugodott.

E 32 nap leszámításával pedig a kereset — nem vitásan — egy éven belül beadottként jelentkező, nincs jogszerű alapja az elévülési kifogásnak. (1932. április 20. — P. IV. 6624/1930.)

220. Vasúti fuvarozás. — I. A címzett átvételi mulasztása okából való elárverezés fogalmilag kívül esik az elveszés körén. — II. A fuvarlevelet kiváltó, de az árút el nem vivő átvevőnek az elvitelre való újbóli felhívása a fuvarozási szerződésre kihatás szempontjából sem érvényességi kelléke az árverésnek, hanem csak az elmulasztásából netalán előállott külön kár megtérítését vonja maga után, és az el nem vitt árú árveréséről előzetesen értesíteni nem a feladót, hanem csupán a címzetett (átvevőt) kell az olyan esetben, mikor az árúnak a rendeltetési helyre megérkezése után a fuvarlevelet az átvevő már kiváltotta. — III. A vasútnak a fuvaroztató felekkel szemben való felelőssége szempontjából irányadó nemzetközi árufuvarozási berni egyezmény, a vasúti ügyviteli szabályzat és a díjszabási határozatok nem foglalnak magukban az árverésre vonatkozó közelebbi rendelkezéseket. Ennélfogva az árverést a rendes kereskedő gondosságával kell megtartani. — Hogy pedig ennek mi a mértéke, arra nézve a vasúti belső — szolgálati — utasítások, tehát a kereskedelemügyi m. kir. miniszter által kibocsátott 21. számú utasításnak intézkedései is útmutatásul szolgálhatnak. Azoknak ily értelemben való figyelembevétele tehát nem jogszabályt sértő. (Régi berni egyezmény hatálya alá tartozó eset.)

K. A nem vitás tényállás szerint:

D. Richard bécsi szállítmányozó 1926. január 14-én a 129.303. sz. gyűjtőkocsiban többek közt 1 bál gyapjuszövetet is adott fel Bécsben nemzetközi (közvetlen) fuvarlevéllel a budapesti szállítmányozó felperes címére Budapestre. A gyűjtőkocsi a Budapest-dunaparti pályaudvarra 1926. január 21-én megérkezett. A felperes a fuvarlevelet kiváltotta, a vasútnak a fuvarlevélből kitűnő követelését kiegyenlítette, a szóbanlevő egy bál gyapjuszövet azonban a vasút raktárából át nem vette, mire azt az alperes 1926. március 29-én elárverezte és a 2,400.000 K (192 pengő) árverési vételárát — illetve a fekbér és illetékek levonásával 1,959.000 koronát — a felperesnek 1926. április 18-án kifizette.

A felperes a keresetében kártérítést követel az alperestől azon az alapon, hogy az árverésnél súlyos gondatlansággal járt el, az árút, — mely a felperes szerint 1997.40 svájci frankot (2197 P 40 f-t) ért, — valósággal elkötyavetyélte.

Alaptalan az alperesnek amiatti panasza, hogy a fellebbezési bíróság a kereseti igény elévülését nem állapította meg amiatt, mert a keresetlevél beadásakor (1928. május 21-én) már letelt az az egy évi elévülési idő, melyet az ezúttal még alkalmazandó régi nemzetközi árufuvarozási berni egyez-

mény 45. cikkének 1. bekezdése a fuvarozott árú elveszése miatt támasztott kártérítési igényekre megszab.

A címzett átvételi mulasztása okából való elárverezés ugyanis fogalmilag kívül esik az elveszés körén: az előbbi épen a címzett részére való árú-kiszolgáltatásnak a jogi helyettesítője, mely a vasutnak a fuvarozási szerződésből eredő kötelezettségeit megszünteti, az utóbbi ellenben az árú kiszolgáltatásnak csupán a lehetetlenülése, mely a vasutnak a fuvarozási szerződésből eredő kötelezettségeit csak módosítja.

A szóban levő árverés szabálytalanságára alapított kártérítési igény tehát nem azonos az elveszésre alapított kártérítési igénnyel, ezért az utóbbira vonatkozó jogszabályok — ily irányú törvényi rendelkezés nélkül — nem terjeszthetők ki az előbbire, következésképp az egy évi elévülés szabálya sem.

Egyébiránt a vasút súlyos (vétkes) gondatlanságára alapított kereset, — tehát még az elveszés miatt támasztott ilyen kereset is — 3 év alatt évül el (régí nemzetközi árúfuvarozási berni egyezmény 44. cikk 2. bekezdés 1. pont és 45. cikk 1. bek.), ez a három év pedig a keresetindításig még nem telt el.

Annak elbírálásánál, vajjon a árverés jogszerű, tehát az alperesi vasútra mentesítő hatályu volt-e, a régí nemzetközi árúfuvarozási berni egyezmény 24. cikkének 2. bekezdése értelmében az alperesre, mint a kiszolgáltatásra kötelező vasútra érvényes törvények és szabályok az irányadók, vagyis jelen esetben a régí magyar vasúti üzletszabályzat és díjszabályok.

A fellebbezési bíróság helyesen értelmezte a régí Vűsz. 81. §-át olyképen, hogy (. . . mint a fejben II. a.)

Az árverési előfeltételek megléte azonban még nem jelenti a megtartott árverés szabályos lefolyását is.

(. . . mint a fejben . . . III. a.)

A fellebbezési bíróság azonban a Pp. 534. §-a értelmében irányadó tényekből vont okszerű következtetéssel jutott arra a meggyőződésre, hogy az árverésnél az alperes a szolgálati utasítás szempontjából sem vétett a kellő gondosság ellen.

Mivel pedig a címzett felperesnek az árverésről 18 nappal előbb történt értesítéséből a fellebbezési bíróság helyes ténybeli következtetéssel — a Pp. 534. §-a folytán ezúttal is irányadóan — állapította meg azt is, hogy az árú elvitelre való előzetes felszólítás netaláni elmaradása sem járt a felperesre semmi hátránnyal, nem sérti az anyagi jogot a felperest kártérítés iránti kereseti követelésével elutasító megtámadott végítélet.

A fuvarlevelet kiváltó címzettnek az árú elvitelére való újólagos felhívása nem lévén perdöntő, a m. kir. Kúria mellőzte a fellebbezési bíróság végítéletének — az elsőbírósági végítéletre utalással tett — azt a ténymegállapítását, hogy ez a felhívás valóban megtörtént. (1932. jún. 16. — P. IV. 7615/1930.)

221. 1927: X. t.-c. 5. §. — Életbiztosítási szerződés hatályának megszűnése díjfizetés elmulasztása miatt. — A m. kir. Kúriának több rendbeli ítéleteiben egyöntetűen kifejezésre ho-

zott, már állandósultnak mondható joggyakorlata szerint az 1927: X. t.-c. 5. §-ának első bekezdésében a biztosító részéről megkívánt, a biztosítotthoz intézendő felhívásnak szüksége csakis olyan esetekre vonatkozatható, amikor az első biztosítási időszakra, vagy olyan későbbi (folytatólagos) biztosítási időszakra eső biztosítási díjról van szó, amely folytatólagos biztosítási díjnak a megfizetésére magát a biztosított külön írásban kötelezte, — mint amely biztosítási díjakat a biztosító a törvény értelmében, bírói úton is érvényesíteni jogosult.

K. A fellebbezési bíróság ítéleti döntésének alapjául szolgált ténymegállapításokat a felperes felülvizsgálati kérelmében, a Pp. 534. §-ának megfelelően meg nem támadván, ezek a ténymegállapítások a Pp.-nek most felhívott §-a értelmében az ehelyütt való ítélezésnél is irányadókul szolgálnak.

E tényállásnak az alapul vétele mellett pedig nem sérti az anyagi jogot a fellebbezési bíróságnak a felperest kereseti követelésével elutasító értelmű ítéleti döntése, a felperesnek anyagi jogszabálysértést vitató felülvizsgálati panasza tehát, az előbbiakban kifejtendő okokból alaptalan.

Téves ugyan a fellebbezési bíróságnak az az álláspontja, hogy az 1926. október 11-én kezdődött perbeli biztosításnak első biztosítási időszaka: 1927. október 11-ig tartott; mert a C. alatt becsatolt eredeti biztosítási kötvény tartalmából világosan kitűnően az az idő, amelyre a 7.89 dollár biztosítási díj, mint egység, nem pedig mint díjrészlet meghatározva van: $\frac{1}{4}$ év, amint-hogy a biztosítási kötvényben az elsőként esedékes 7.89 dollár is, nem első díjrészletnek, hanem „első díj”-nak van megjelölve; ebből következően a perbeli biztosításnak első, és pedig $\frac{1}{4}$ évben meghatározott időszaka 1927. január 11-dikén ért véget; az 1927. október 11-ikén pedig már a 4-ik $\frac{1}{4}$ éves biztosítási időszak járt le.

Ezt a kir. Kúria a szavatosság kedvéért emeli ki; mert ennek a körülménynek különben, az ügy érdemi eldöntésére lényeges befolyása nincs.

Ennek előrebocsátása után, az volt az eldöntendő kérdés, hogy a biztosított esemény bekövetkezte idején (1928: XII. 4.) fennállott-e a perbeli biztosítás vagy nem? Ezt a kérdést illetően az az itt is irányadó tényállás, hogy a néhai biztosított, perbeli biztosítására az első és második negyedévi díjat rendben lefizette és fizetett ezen kívül még egy (harmadik) negyedévi díjat is, amelynek ellenében tévedésből a negyedik negyedévi díjnyugta (E. a.) adatott neki ki, holott a harmadik negyedévi díj kifizetetlen volt (erre vonatkozik a 7%. a. beváltatlan díjnyugta). Ehhez képest nyilván okszerűen történt a fellebbezési bíróság által annak megállapítása, hogy a biztosított az E. a. díjnyugta ellenében, nem az 1927. július, hanem az 1927. áprilisban esedékes harmadik negyedévi díjat fizette ki, míg az 1927. júliusban esedékes negyedik negyedévi díjat ki nem fizette.

Felperes a perben azt vitatta, és még felülvizsgálati kérelmében is azt vitatja, hogy erre az utóbbi negyedévi díjra szolgált fedezetül az a 120 pengő, amelyet R. Ernő alperesi pénzbeszedő a G. és F. alatti elismervények szerint felvett. Evvel szemben helyes a fellebbezési bíróságnak az az idevonatkozó megállapítása, hogy még abban az esetben is, ha elfogadható

volna az, miszerint ez a most említett 120 P. a biztosított díjtarozásaira. volna fordítható az alperesi biztosító által, akkor is, az 1928. január 11.-én esedékesse vált negyedévi díjból 15 P. 90 f.-nek megfelelő rész hátralékban maradt volna, mert hogy a fentiekben felül a perbeli biztosítás díjaira bármí. fizetés is történt volna, azt a felperes maga sem állítja.

Ilyen tényállás mellett a felperes felülvizsgálati kérelmének megállítható alapja és ezért az el volt utasítandó.

(„Mint a fejben“.)

A jelen esetben azonban nem ilyen díjról van szó, következésképp csakis az a perdöntő kérdés, hogy megfizette-e a biztosított az 1928. évi januártól, az ugyanazon év december 4.-én bekövetkezett haláláig esedékes biztosítási díjakat?

Mínthogy pedig a fentiek szerinti irányadó tényállásból kitűnően ez meg nem történt, ebből folyóan nem sérti az anyagi jogot a fellebbezési bíróságnak az az ítéleti jogi álláspontja, és döntése, amely szerint a perbeli biztosítási szerződés hatálya, a biztosított esemény bekövetkeztekor már fenn nem állott; tehát az arra alapított kereseti követelés elutasítandó. (1932. jún. 22. — P. VII. 65/1931.)

222. 1927: X. t.-c. 10. §. — Díjfizetés megszakítása. — I. A nyolc havi megszakítás után elfogadott díjfizetéssel nem létesülhet új biztosítási szerződés, hanem az eredetileg megkötött ügylet helyeztethetik vissza eredeti hatályába. — II. Ily esetben sem állapítható meg, hogy a biztosítás megszakítás nélkül volt hatályban.

K. A fellebbezési bíróság az elutasító értelmű ítéleti döntésének alapjául szolgált és felülvizsgálati megtámadás hiányában, a Pp. 534. §-a értelmében, az ehelyütt való ítélkezéskor is irányadó tényállás szerint a biztosított az 1926. évi augusztus 16. napjával kezdődött életbiztosítási szerződésének havi részletekben fizetendő díjait, az 1926. évi augusztus 16.-tól 1927. szeptember 17-ig (helyesen 16-ig) kifizette, ettől kezdve azonban 1928. május 16-ig a díjrészleteket nem fizette meg, az 1928. május 16—június 16-iki egy havi részletet az alperesi biztosító azután — vitatása szerint — ugyan tévedésből, de tényleg beszedte a biztosítottól, az azonban nem vitás, hogy ezt az egy havi díjrészletet az alperes, utóbb (1930. január 13.) a felperesnek visszafizette, aki az ennek megfelelő összeggel kereseti követelését ennek folytán le is szállította; és nem vitás az sem, hogy 1928. június 16.-tól a biztosított egészen az 1929. március 8.-án bekövetkezett öngyilkosságig a biztosítási díjrészleteket megint nem fizette meg.

Téves ugyan ezek szerint a fellebbezési bíróságnak az az elsőbírői ítéletből, a saját ítélkezésének alapjául is elfogadott megállapítása, mintha a biztosított az évi biztosítási díj havi részleteit a biztosítás kezdetétől csak egy éven át (az első biztosítási évben) fizette volna megszakítás nélkül; mert saját fentkiemelt ítéleti megállapítása szerint a biztosított a havi díjrészleteket a biztosítás kezdetétől: 1926. augusztus 16.-tól megszakítás nélkül egészen 1927. szeptember 16.-ig, tehát 13 hónapon át fizette pontosan,

ennek azonban a per érdemi eldöntése szempontjából nincs jelentősége azért, mert a fentiek szerint helyesbített tényállás alapul vétele mellett is megfelelő az anyagi jognak a fellebbezési bíróságnak elutasító értelmű ítéleti döntése az alábbi okokból.

Felperes leszállított keresete az 1926. augusztus 16.-tól kezdődő hatállyal az öngyilkosság esetére is biztosított és az 1929. március 8.-án tényleg öngyilkossá is lett néhai férje elhalálózása folytán esedékessé lett teljes biztosított összegnek (2000 U. S. A. dollár) az alperes által a jelen per folyamán részére visszafizetett egy havi (1928. május 16—1928. június 16.) díjrészlet összegét meghaladó 1995.29/100 dollár tőkének és kamatainak a megfizetésére irányult.

Az általános biztosítási feltételeknek az öngyilkosság esetére vonatkozó 10. §-a akként rendelkezik, hogy „ha a biztosított halála öngyilkosság... következtében állott be, a társaság a teljes biztosított összeg kifizetésére csak az esetben köteles, ha a biztosítás az elhalálozás napján két teljes éven át megszakítás nélkül érvényben volt;...”

A fentkiemelt irányadó tényállásból kitűnően azonban kétségtelen az, hogy a fennforgó esetben a perbeli biztosítás a biztosított halálát megelőzően megszakítás nélküli két teljes éven át érvényben nem volt, és ebből következően felperesnek a teljes biztosított összeg megfizetésére irányuló kereseti követelése és ezt fenntartó felülvizsgálati kérelme, már ebből az okból nem nyugszik jogszerű alapon; ugyanezért a felperes felülvizsgálati kérelmével pusztán emiatt is el volt utasítandó.

Ilyen jogi álláspont mellett szükségtelennek tartotta a kir. Kúria annak a kérdésnek a vizsgálatát, hogy az 5%—12% alatti beváltatlan díjnyugták tanúsítása szerint a havi díjrészletek fizetésének 8 hónapon át történt elmulasztása után, az 1928. május 16—június 16-iki egy havi díjrészletnek a biztosító által történt behajtása a biztosítási szerződésnek újból hatályba léptetését eredményezhette-e vagy nem? mert még ha ez az újból hatályba lépés feltehető volna is, amely esetben nem új biztosítási szerződés létesült volna, hanem az eredetileg megkötött ügylet helyzetetett volna vissza eredeti joghatályába; akkor is minden kétségen felül áll az, hogy ebben az esetben sem volna az megállapítható, hogy a perbeli biztosítás megszakítás nélküli két teljes éven át lett volna érvényben a biztosított halálát megelőzően, figyelembe véve emellett még azt is, hogy nem vitás, miszerint a biztosított 1928. június 16. után egészen haláláig több díjrészletet egyáltalán nem fizetett, a biztosítási feltételeknek ez a fentidézett, egészen világos rendelkezése pedig, amely szigorúan értelmezendő és a törvénnyel ellentétben nem állván, joghatályosan ki volt köthető, az ügyleti felekre kötelező.

A kir. Kúriának fentkifejezett álláspontjánál fogva közönbös a per sorsa szempontjából is, hogy a fentemlített egy havi díjrészletnek az alperesi biztosító által történt beszedése és az erre vonatkozó díjnyugtának (E) a biztosított részére való kiszolgáltatása, az alperesnek menthető ténybeli tévedésén alapult-e vagy nem? — ugyan ezért a felperesnek mindezekre vonatkozó felülvizsgálati panaszaival foglalkozni szükségtelen volt. (1932. jún. 30. — P. VII. 386/1931.)

223. K. e. 22. és 84. §. — Kényszeregyességi eljárás befejezté nyilvánításának feltétele alatt érvénytelen jelzálogjog törlésére hatáskör. — A kényszeregyességi eljárás befejezté nyilvánításának előfeltétele alatt érvénytelen jelzálogjog törlésének az elrendelése a kényszeregyességi eljáró bíró és nem a telekkönyvi hatóság hatáskörébe tartozik.

K. Az 1410/1926. M. E. számú rendelet 84. §-ának második bekezdése helyébe lépett 6340/1927. M. E. számú rendelet 5. §. értelmében az eljárás befejezté nyilvánításának előfeltétele alatt érvénytelen telekkönyvi jogok (22. §.) törlése céljából a kényszeregyességben eljáró bíró, amennyiben hiteles telekkönyvi másolatot, vagy kivonatot be nem mutattak, az illetékes telekkönyvi hatósággal *érdemleges intézkedés előtt* az eljárás befejezté nyilvánító végzést hivatalból közli. A telekkönyvi hatóság köteles a szükséges adatokat nyomban közölni az eljáró bíróval, aki ennek utána hivatalból *érdemben intézkedik*.

E rendelkezés nem hagy fenn kételyt az iránt, hogy a (. . . mint a fejbén . . .)

Erre nyilvánvalóan utal az a rendelkezés, amely a telekkönyvi hatóság feladatává csupán a szükséges adatoknak a kényszeregyességi ügyben eljáró bíróval történő közlését teszi, az érdemi intézkedést pedig az utóbinak tartja fenn.

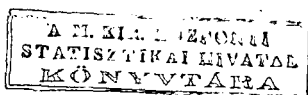
Az érdemi intézkedés fogalmilag feltételezi annak szabatos meghatározását, hogy a kényszeregyességi eljárás befejeztével mely telekkönyvi jogok váltak érvénytelenné és ennek folytán törlendővé.

E szabatos meghatározási kötelesség, valamint az a rendelkezés, amely ily döntés hozatala céljából a telekkönyvi hatóságot, — a szükséges adatoknak az érvénytelenség elbírálására hivatott kényszeregyességi bíróval leendő közlésre utasítja, úgyszintén a tkvi rdts. 122. §-ának az az intézkedése, mely szerint a megszüntetendő jogokat pontosan ki kell jelölni, okszerűen utalnak arra, hogy a kényszeregyességi bíró a telekkönyvi adatok alapján tételenként és pontosan tartozik megjelölni azokat a telekkönyvi jogokat, tehát a jelzálogjogokat is, amelyek a K. e. rendelet 22. §-a értelmében érvénytelenek és a 84. §. szerint törlendők.

A K. e. bíróság 1943/1930/43. számú végzése azonban ily pontos rendelkezést nem tartalmaz és csupán a tkvi rdts. 122. §-ának meg nem felelő azt a megkeresést foglalja magában, hogy a telekkönyvi hatóság az 1930. évi július 9. óta bekeblezett illetve előjegyzett s a kényszeregyességi eljárás befejezté nyilvánításának előfeltétele alatt érvénytelen jelzálogjogokat törölje.

Nem rendelkezik tehát határozottan és kételyt kizáróan arra vonatkozóan, hogy a Magyar Földhitelintézet javára a 4323/1930. számú végzessel 18300 pengő és jár. erejéig bekeblezett jelzálogjog, mint érvénytelen törlendő-e.

A végzés e hiányára figyelemmel, helyes a másodbíróságnak az a döntése, amellyel az említett s az első bíróság által az 1943/1930/43. számú végzés alapján törölt jelzálogjog visszaállítását elrendelte.

Helyes ez a döntés annyival inkább, mert az említett jelzálogjog jogügyleten alapuló, tehát nem kényszervégrehajtás útján szerzett jelzálogjog, amely esetleg a Ké. rendelet 20. §-a értelmében lehet hatálytalan, de nem érvénytelen a 22. §. értelmében. Következésképpen a megkeresés nem értelmezhető szükségkép akként, hogy az az említett jelzálogjog törlésére is vonatkozik, mert továbbá a kifejtettek szerint a jelzálogjog érvénytelensége kérdésének az elbírálása a kényszeregyességi bíróság s nem a telekkönyvi hatóság hatáskörébe tartozik, következésképpen az érvénytelenség elbírálására a jelen esetben a telekkönyvi hatóság annál kevésbé hivatott, mert a 6340/1927. M. E. számú rendelet 2. §-a a jelen esetre ki nem terjed. (1932. jún. 23. — Pk. V. 1164/1932.)

POLGÁRI ELJÁRÁSI JOG.

224. Pp. 426. §. — Perköltségek kölcsönös megszüntetése. — költségek megszüntetésére nem kellő indok az, hogy a pert megelőző elszámolásnál a felek tévedtek s tévedésüket gondatlan eljárásuk és rendetlen könyvvezetésük okozta.

K. Az elsőbírósági és a fellebbezési eljárási költségeket eljárási szabálysértéssel szüntette meg a fellebbezési bíróság.

Erre nem kellő indok ugyanis az, (... mint a fejen...), mert a felperes által indított pernek a célja ép e tévedések kiigazítása volt s ez ellen az alperesek nagyrészt alaptalanul védekeztek.

Mint hogy pedig az alperesek eredetileg a kereset teljes elutasítását kérték, majd a fellebbezési eljárás során a marasztalási összeg felemelése ellen is tiltakoztak, s ennek dacára a felperes mégis a kereseti követelésének több mint 50 százaléka erejéig pernyertes lett, a megítélt összeg arányában az alpereseknek rész elsőbírósági és rész fellebbezési költséget kell fizetniök. (1923. jún. 23. — P. VII. 5347/1931.)

225. Cst. 27. §. 1. pont. — **Megtámadás fizetések megszüntetéséről való tudomás alapján.** — Ha a kereskedő az ellene vezetett kielégítési végrehajtás foganatosítását anélkül tűri, hogy a végrehajtás alapjául szolgáló követelést kiegyenlítené, ez a fizetések megszüntetésének állapotát s egyuttal azt is jelenti, hogy a végrehajtató a fizetések megszüntetéséről tudomással birt.

K. Megfelel az anyagi jog szabályainak a fellebbezési bíróságnak az a döntése, hogy (... mint a fejen...)

Ezekhez képest, minthogy a fennforgó esetben is a fizetések megszüntetése, illetve az erről való tudomás már egyedül abból következik, hogy az alperes 1930. évi június 12. és 13. napján, az utóbb közadóssá vált L. és T. cég ellen követelése behajtása végett kielégítési végrehajtást foganatosított, nincs jelentősége annak, hogy a cég ugyanebben az időben folytatta-e üzleti tevékenységét, továbbá hogy ellene más hitelező végrehajtást nem vezetett s hogy a kir. kincstár egy megindított bünvádi eljárás során nem a cég, hanem annak csak egyik tagja, L. Kázmér ellen foganatosított biztosítási intézkedéseket. A fellebbezési bíróság tehát ezeknek a körülményeknek bizonyítás tárgyává tételét jogszabálysértés nélkül mellőzhette. (1932. jún. 16. — P. VII. 4219/1921.)